

Päihdepotilaan tahdosta riippumattomat toimenpiteet

Lääkärikirja Duodecim

17.4.2023

Toimitus

- Pakkohoidon perusteita
- Milloin lääkäriin tai sosiaalitoimeen?

Keskeistä

- Henkilö voidaan toimittaa tahdosta riippumattomaan hoitoon päihderiippuvuuteen liittyvän välittömän terveysvaaran perusteella.
- Kuka tahansa voi ottaa yhteyttä terveyskeskukseen tai sosiaalitoimeen, jos hän epäilee henkilön käyttävän päihteitä terveyttään vakavasti uhkaavalla tavalla.

Päihteiden väärinkäytöstä tai päihderiippuvuudesta kärsivä henkilö voidaan määrätä sairaala- tai laitoshoitoon mielenterveyslain, päihdehuoltolain tai lastensuojelulain perusteella. Lainsäädännön tarkoituksena on turvata päihdepotilaalle tarvittava hoito silloin, kun hän vaarantaa terveytensä päihteiden käytön tai siihen liittyvän mielenterveyden häiriön vuoksi. Pakkohoidon perusteena on päihdepotilaan kyvyttömyys sairautensa tai päihderiippuvuutensa vuoksi tehdä harkittuja päätöksiä.

Pakkohoidon perusteita

Mielenterveyslain perusteella täysikäinen päihdepotilas voidaan toimittaa, ottaa ja määrätä tahdonvastaiseen psykiatriseen sairaalahoitoon ainoastaan, jos hän kärsii päihteiden käytön ohella samanaikaisesti myös mielisairaudesta eli psykoottisesta sairaustilasta (ks. [Tahdosta riippumaton psykiatrinen sairaalahoito](#)). Sen sijaan alaikäinen vakavasta mielenterveyden häiriöstä kärsivä päihdepotilas voidaan määrätä tahdonvastaiseen psykiatriseen sairaalahoitoon, vaikka hänen vakava mielenterveyshäiriönsä ei olisi luonteeltaan psykoottinen. Alaikäinen päihdepotilas voidaan määrätä myös laitoshoitoon, ottaa huostaan tai sijoittaa sijaishuoltoon lastensuojelulain perusteella.

Päihdehuoltolain perusteella täysi-ikäisen päihdepotilaan tahdonvastaisen sairaalahoitoon toimittamisen syynä voi olla terveysvaara. Terveysvaarassa henkilö on välittömässä hengenvaarassa tai saamassa päihteiden jatkuvan käytön vuoksi kiireellistä hoitoa vaativan terveydellisen vaurion, ellei hän keskeytä päihteiden käyttöä. Terveysvaaran takia tapahtuva tahdonvastainen hoitoon toimittaminen edellyttää lääkärinlausuntoa, jonka voi tehdä kuka tahansa laillistettu lääkäri. Päätöksen hoitoon otosta tekee lausunnon perusteella terveyskeskuksen tai sairaalan ylilääkäri, vastaava lääkäri tai tähän toimeen määrätty lääkäri.

Milloin lääkäriin tai sosiaalitoimeen?

Periaatteessa jokainen voi ottaa yhteyttä terveyskeskukseen tai sosiaalitoimeen, jos hän epäilee henkilön käyttävän päihteitä terveyttään vakavasti uhkaavalla tavalla. Yhteydenotto lääkäriin tai sosiaalitoimeen on välttämätöntä, jos päihteitä käyttävä henkilö on samanaikaisesti mielisairas tai on vakavasta mielenterveydenhäiriöstä kärsivä alaikäinen.

Aiemmat kirjoittajat: Psykiatrian erikoislääkäri Matti Huttunen

Artikkelin tunnus: dlk00479 (025.046)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim